

Nr. 82 - Persillekræmmeren - 2011

Drengår ved Sundet 1946 – 1952 (II)

af Lars Gregers Hansen, Kolding

I denne Persillekræmmer bringes afsnittet ”De daglige forsyninger” fra oven nævnte bog, der blev skrevet i 2004 af Lars Gregers Hansen og publiceret på forlaget PR Centrret.

Mælkemand Villy Andersen, 1979.

I årene 1946 – 1951 var Stensballe en anden by end i dag. Det var en selvstændig by i Vær-Nebel kommune og havde kun en tredjedel af de nuværende ca. 5300 indbyggere. Skolen lå som nu på Fortevej, lærerne boede i tjenesteboliger i dens nærhed. Der var bager, købmand, brugs, smed, cykelsmed, posthus og andre, nogle havde ruter for udbringning af varer, andre var med betjening, såsom slagter og fiskemand, der direkte henvendte sig til kunderne på bestemte ugedage. Østergaards Frøavl og Stensballegaard var arbejdspladser med mange ansatte. Trafikken fra Horsens gik op gennem Sundbakken videre ad Bygaden og til Haldrup. Omfartsvejen eksisterede ikke. Det gav trafik gennem byen, det var godt for bageren, der om sommeren havde stort ekstra salg i is og konditorkager. De i dag kendte kvarterer under navne som Griffenfeld, Tulipan, Hovmark, Risengård, Amballegård eksisterede ikke. Til gengæld var der et forsamlingshus med megen aktivitet på Agervej 2.

De daglige forsyninger

Flere gange om ugen kom der handlende til vores adresse på Tunet. Dagligt fik vi besøg af mælkemanden og hans hvide vogn med de klirrende mælkeflasker i jernstativerne, der kunne høres på lang afstand. Vognen blev trukket af en hest, som alle andelsmejeriets vogne blev det.

Mælkemanden hed Villy (se Persillekræmmeren nr. 58), og han kom til køkkenvinduet og langede mælkeflasker ind den vej. Var vi ikke hjemme, blev sødmælken stillet uden for vinduet. Det var dengang, fløden samlede sig øverst i flaskerne, og det var en svir at få først af den dejlige fløde. Havde han efterladt mælken udenfor en vinterdag, kunne man se kapslerne stå et godt stykke over flaskerne, for mælken var frosset og havde udvidet sig, så den stod op som en prop op af flaskehalsen.

Men andre var interesserede i vores mælk, både sommer og vinter. Gråspurvvene havde engang imellem meget travlt med at hakke hul på metalkapslerne, så de kunne fornøje sig med mælken.

Ofte passede mælkemandens og hestens frokostpause med et stop ved vores hus. Så fik hesten muleposen på og stod og gumlede sit foder, mens Villy gerne lod sig invitere ind på en bid brød hos os.

Nogle år senere blev heste vogn afløst af den moderne teknik, idet andelsmejeriet leverede mælk med motorcykelbud til os derude på landet. Det var en Nimbus med sidevogn. Vores hund havde endnu ikke vænnet sig til de nye tider, så den

lå ofte dovent midt på vejen og nød solen. Den havde ikke i sinde at flytte sig, når Nimbus'en kom drønende, men mælkebudet var noget af en artist. Han kunne vride sidevognen op, så den løftede sig over den dovne hund. Utroligt, at mælkeflaskerne blev i stativerne, mens han kørte på skrå, men det gjorde de.

Bageren (se Persillekræmmeren nr. 68) fik vi besøg af én gang om ugen. Han kørte i en rød førkrigs Ford og var ikke altid lige appelsinfri. Men han var ventet med længsel, for hans besøg var også ensbetydende med, at vi unger måtte få en kage. Han havde kun tørkager, så det blev som regel til et par hindbærsmutter. Men pudsigt nok havde vi altid legekammerater på besøg netop den dag bageren kom, og de fik selvfølgelig også kager.

Det var almindeligt, at man havde regning hos sine handlende, og bageren var ingen undtagelse. Men han førte sit regnskab i vindueskarmen, idet han med blyant skrev til højre på karmtræet, hvad vi havde fået. Når måneden så var omme, blev det hele gjort op, og der blev afregnet.

Det var jo et godt system, men desværre gik det engang galt. Vores mor havde fået rengøringshjælp. Det var en rar dame, som hed fru Nielsen. (Ved et pudsigt pudsigt tilfælde har alle de efterfølgende – også da vi senere flyttede til Århus – alle sammen heddet fru Nielsen).

Men, altså, fru Nielsen var en grundig dame, og hun gjorde rent, så det var en lyst. Hun kendte bare ikke bagerens system og vaskede karmen af. Ak og ve, hele månedsregnskabet forsvandt i sæbevandet, og den arme brødkusk måtte rekonstruere månedens forbrug..

Købmandsvarer skulle vi jo også bruge. Et par gange om ugen ringede købmand Ejnar Villadsen, der havde forretning på Sundvej 94, lige før Sølyst, og spurgte, hvad vi havde brug for.

Så blev varerne læsset på en Long John budcykel, og købmandens bud tog turen rundt om Sundet. Men det kunne hænde, at han også havde en dunk petroleum med på ladet til en anden kunde, og det var ingen fornøjelse at spise sigtebrød, der havde suget petroleumslugten til sig. Men hvad, vi døde jo ikke af det.

Hos købmanden købte vi ligesom alle andre på bog. Hver kunde havde en lille sort bog, hvori indkøbene blev noteret, og når måneden var omme, blev der afregnet.

Jeg var ofte sammen med far, når der skulle betales. Her stod man så ved købmandens disk og ventede på, at det blev ens tur, for selvbetjening kendte man jo ikke til. Det kunne blive til megen hyggelig snak med bekendte, mens Villadsen og hans kommis betjente kunderne foran.

Udvalget af varer var meget beskedent, for den tids købmænd førte kun egentlige kolonialvarer. Mejeriprodukter fik man hos mælkemanden eller i ismejeriet, frugt og grønt hos grønthandleren og kød og pålæg hos slagteren.

Villadsen havde bl.a. gryn, krydderier, mel, ris, brød, sukker, kaffe, tobak, øl, og vand, chokolade, bolcher, sæbe, rengøringsmidler, konserves, koste og haveredskaber. Kartoffler solgte han også, og når en kunde bad om det, måtte købmandens kommis åbne lemme i gulvet og give sig ned i kælderen for at hente kartoflerne.

Købmanden havde kun få færdigemballerede varer, og næsten alt blev vejlet på den store vægt på disken.

Når far så skulle betale vores månedsregning, tog købmand Villadsen blyanten, der altid sad bag højre øre, frem. Han regnede sig koncentreret gennem kolonnerne i den lille sorte bog. Far var noget af en drillepind, og mens købmanden tumlede med tallene sagde far: Syv, elleve, ni og en hel masse andre tal for at distrahere købmanden.

Det var selvfølgelig en spøg, som de havde sammen, men for en knægt på min størrelse var det meget pinligt. Jeg var meget flov, men holdt ud, for når regnskabet var gjort op, vankede der et kræmmerhus med bolcher.

Én gang om ugen fik vi besøg af slagter Møldrup Nielsen fra Søvind, som havde en større rute med salg af kød til husstandene derude på landet.

Han var en jovial mand, og ham blev der talt meget om, da han blev skudt af hjemmeværnet.

Historien var, at hjemmeværnet, som blev oprettet i 1948 og munderet i 1949, holdt øvelse ved Husodde. En kriger bevæbnet med en Husqvarna maskinpistol skulle slå alarm, når fjenden nærmede sig.. Han skulle løbe til ledvogterhuset ved baneoverskæringen ved Husoddevej og over ledvogterens telefon alarmere hovedstyrken.

Den gode hjemmeværnmand styrtede af sted, da fjenden nærmede sig, og fór ind i ledvogterhuset. Han var bare ikke klar over, at Ane lige havde bonet gulvet, så han røg på enden og kurede hen ad gulvet. Uheldigvis glemte han at fjerne fingeren fra aftrækkeren, så han sendte en salve op i loftet, som blev svært medtaget.

I de første år brugte forsvaret ikke nutidens løsskydningspiber, men ammunition med træprojektiler, som blev pulveriseret, når de blev afskudt. På kort afstand kunne de være farlige, og hvis der var en knast i træet, kunne de være livsfarlige. Efter nogle dødsulykker indførte forsvaret derfor specielle løse patroner og løsskydningspiber.

Men Anes loft blev ødelagt. Senere på dagen stod en uheldige kriger i en port i Stensballe og ordnede noget ved sin maskinpistol. Slagter Møldrup så manden og ville bagfra give ham et venskabeligt klap på skulderen. Det skulle han ikke have gjort, for i bare befippelse kom hjemmeværnsmanden til at trykke på aftrækkeren. Et skud gik af og strejfede slagterens kind, så han fik en flænge.

At den arme kriger havde ødelagt et loft, kunne man nok tilgive ham, men at han skød slagtern, det var utilgiveligt.

Redaktion: FGS, KSO